

diepgang

Baggerhoofdstad

Meeuwendokter

Piratenlied

Koopvaardijdiensten

Van de redactie

Bij menig rederij wordt nog wel eens een zucht geslaakt bij het vullen van het personeelsblad.

Bij het eindresultaat wordt hartgrondig gehoopt dat het niemand opvalt dat de foto's wel erg groot zijn afgedrukt. De belangrijkste taak van de redactie van Diepgang is echter het inkorten van de beschikbare kopij.

De reden is waarschijnlijk dat we niet op zoek zijn naar originele onderwerpen. Datgene wat aan boord van belang is, willen we wel op een gedegen manier aan de orde stellen.

Wat ons betreft leidt dat dan wel weer tot originele invalshoeken.

Hopelijk bent u dit als lezer met ons eens!

Colofon

diepgang is een gezamenlijke uitgave van de Nederlandse Zeemanscentrale en de Stichting Pastoraat Werkers Overzee **Redactie** Joke van den Dool, Astrid Feitsema, Stefan Francke, Jos Hilberding, Simon Hoek, Hans Luesink, Helene Perfors, Léon Rasser (hoofdredacteur), Liesbeth Visser en Kees Wiersum

Redactieadres Veembroederhof 164, 1019 HC Amsterdam **Oplage** 2000 **Verspreiding** Nederlandse koopvaardij- bagger- en diepzeevervisserij schepen, Nederlandse zeemansclubs en abonnementen **Grafische vormgeving** Anja Verhart **Druk** Drukkerij Rijpsma, Rozenburg ISSN 1567 - 3472 Een **abonnement** op **diepgang** is mogelijk door donateur te worden (voor minimaal 25 euro per jaar) van de Nederlandse Zeemanscentrale, Willemskade 13, 3016 DK Rotterdam IBAN: NL72 INGB 0000 144030 (ook voor giften en donaties)

In dit nummer

- 3 **Meditatie** • Noach, een zeevarende
- 5 **Tweedehands winkelen** • Zeevarenden zijn er gek op
- 6 **Zeewiersum** • Hadrianus en Donald
- 9 **Gedicht** • J.B. Charles over zijn poes
- 10 **Franciscus** • De man naar wie de paus is vernoemd
- 13 **Meeuwendokter** • Zonder apparaat contact met levende wezens
- 14 **Fred Omvlee** • Dierendag vier je in de kerk
- 16 **Hans Bouma** • Diervriendelijke dominee
- 18 **Piratenlied** • De admiraliteit was zo gek nog niet
- 22 **Dieren aan boord** • Een top 10 over dit onderwerp is gewoon leuk
- 26 **De water** • Gebrek aan kennis van maritieme woorden is overal
- 28 **Mensen die je mogelijk zou kunnen kennen** • Je digitaal presenteren is je dierlijk presenteren
- 30 **CAO** • Sommige gedeeltes zijn leuk om uit je hoofd te weten
- 32 **Horizon Zero Dawn** • Het bijbelse boek Openbaring op je playstation
- 34 **Dag van zeevarenden** • Het lukt steeds beter om van 24 juni een bijzondere dag te maken
- 36 **Volle bak** • Baggerhoofdstad van de wereld heeft ook een eigen festival
- 37 **Hitte** • Dominee D.A.G. Hoor blijft er rustig onder
- 38 **Koopvaardijdiensten 2017** • Kom ook naar de herdenking gevallen op zee
- 39 **Adressen zeemanshuizen en pastores**

Noach de zeevarende

Als groot fan van kapitein (zware) Kees (zee) Wiersum lees ik met grote interesse zijn reisverslagen in de Schuttevaer. Onlangs schreef hij dat hij in Engeland was*. Daar bezocht hij de resten van een muur die het Romeinse rijk moest beschermen. Kees zou Kees niet zijn als hij geen vergelijking maakt tussen deze zinloze muur en het hek dat de Amerikaanse president Donald Trump tussen Mexico en de Verenigde Staten wil bouwen. Daarbij fantaseert hij levendig over de manier waarop een Romeinse keizer destijds het bevel tot de bouw gaf. Fijntjes maakt hij duidelijk dat mensen eigenlijk zouden moeten leren van die oude ruïne.

Vele duizenden jaren geleden werden in het Midden Oosten fossielen gevonden van scheldieren. Van Israël tot Irak en van Libanon tot Iran. De conclusie dat dit gebied overstroomd moet zijn geweest is onvermijdelijk. Destijds was de vraag hoe dat precies kon gebeuren minder belangrijk dan de les

die eruit geleerd kon worden. Het leverde tal van zondvloedverhalen op. Waarschijnlijk is daarbij op een vergelijkbare manier van fantasie gebruik gemaakt zoals Kees Wiersum dit doet. Eén van die verhalen is in de bijbel terecht gekomen. Het gegeven dat vele en wellicht alle landen

onder water hebben gestaan, is fascinerend. Je komt al snel op het idee van een grote schoonmaak en een nieuw fris begin. Er is niet veel creativiteit nodig om te bedenken dat het de mensheid moet zijn geweest die er zo'n rommel van heeft gemaakt. Een complete 'make-over' van de wereld bleek nodig. Voor God zat er niets anders op dan de aarde helemaal nat te laten regenen. De enige manier om die ramp destijds te kunnen overleven was door gebruik te maken van een schip. Aan boord moet dan niet alleen een grote voorraad proviand zijn geweest maar ook een mannetje en wijfje van elk (dier) soort dat niet lang kan zwemmen. Het schip dat er haast wel moet zijn geweest, staat bekend als de ark van Noach.

Dit verhaal is na eeuwenlange mondelinge overlevering uiteindelijk zodanig opgeschreven dat er meerdere lessen uit te leren zijn. De eerste is natuurlijk dat wij, als mensen, zo'n grote rommel op aarde kunnen maken, dat we het zelf niet overleven. Het is dan ook niet voor niks dat steenrijke Amerikanen een bunker in hun tuin hebben. Zo'n bouwwerk is niet alleen bestand tegen woedende mensen die hun armoedige situatie niet meer accepteren. De betonnen constructies zijn ook bestand tegen overstromingen en chemische, bacteriële en nucleaire aanvallen. Voor al deze zojuist genoemde rampen geldt dat ze alleen door mensen veroorzaakt kunnen worden. Dit betekent dat het belangrijk is dat mensen voldoende beseffen dat ze beter één kunnen zijn. Als ze hun best doen goed samen te werken zal het onheil de wereld niet treffen. Bij deze tweede les wordt in het verhaal over Noach de regenboog genoemd. De regenboog is zo'n indrukwekkende verschijning dat niemand vergeet dat als het aan God ligt, de wereld niet zal vergaan. Als mensen zich naar hem richten, zich gaan bezighouden met geloof, hoop en liefde en vergeving, dan komt het wel goed met de mensheid.

Behalve deze twee begrijpelijke lessen heeft

het verhaal van Noach ook een wonderlijk, niet helemaal te bevatten aspect. Het heeft te maken met beginnen van iets nieuws in het algemeen, bijvoorbeeld een grote verandering in een persoonlijk leven. Het beginnen aan iets nieuws gaat altijd gepaard met moeite. Soms gaat het om zoveel moeite dat iemand letterlijk doodsangsten heeft om zijn of haar oude leven achter zich te laten. Daarbij speelt een grote rol dat men enerzijds verwacht dat het nieuwe leven beter zal zijn maar anderzijds het nog niet duidelijk is hoe alles er dan precies uit zal gaan zien.

In het nieuwe testament staat een verhaal over mensen die een nieuw leven willen beginnen door zich te laten dopen in de rivier de Jordaan. Het water van de rivier wast alles als het ware weer schoon. Zo kunnen ze weer opnieuw beginnen. Als je bedenkt dat deze mensen geen zwemdiploma hadden, is het begrijpelijk dat er ook moed voor nodig is om helemaal kopje onder te gaan.

De man die mensen oproep een nieuw leven te beginnen was Johannes de Doper. Zijn meest bekende dopeling was Jezus van Nazareth. Na zijn doop begon deze dopeling met het vertellen dat God zijn vader was. Hij begon allerlei dingen over Hem uit te leggen op een hele nieuwe manier. Door moeilijke maar belangrijke dingen beeldend te vertellen, raad te geven en ziektes te genezen gaf hij vele mensen een nieuw leven. Soms verrichtte hij daarvoor een wonder.

Niet lang na zijn doop verrichtte Jezus zijn

eerste wonderdaad. Hij veranderde water in wijn. De wijn was niet alleen in grote hoeveelheden beschikbaar maar ook van betere kwaliteit dan verwacht. Opvallend is dat Noach de afloop van zijn overlevingstocht met de ark onmiddellijk begon met het planten van een wijngaard. Zodra dit mogelijk was vierde hij zijn leven in de nieuwe wereld met een rijkelijke hoeveelheid wijn.

Noach had trouwens zo stevig ingenomen dat hij, zijn roes uitslapend, in zijn nakie

werd aangetroffen. Daarmee wordt wat mij betreft de meest waardevolle les van het verhaal van de ark van Noach verteld. Dat is dat de wereld niet gered wordt door mensen die een foutloos, onberispelijk leven leiden maar door mensen met durf en die het hart op de goede plaats hebben. Als zeevarende bent u dergelijke mensen ongetwijfeld wel eens tegengekomen!

Léon Rasser

*Elders in Diepgang valt dit artikel te lezen.

Tweedehands winkel

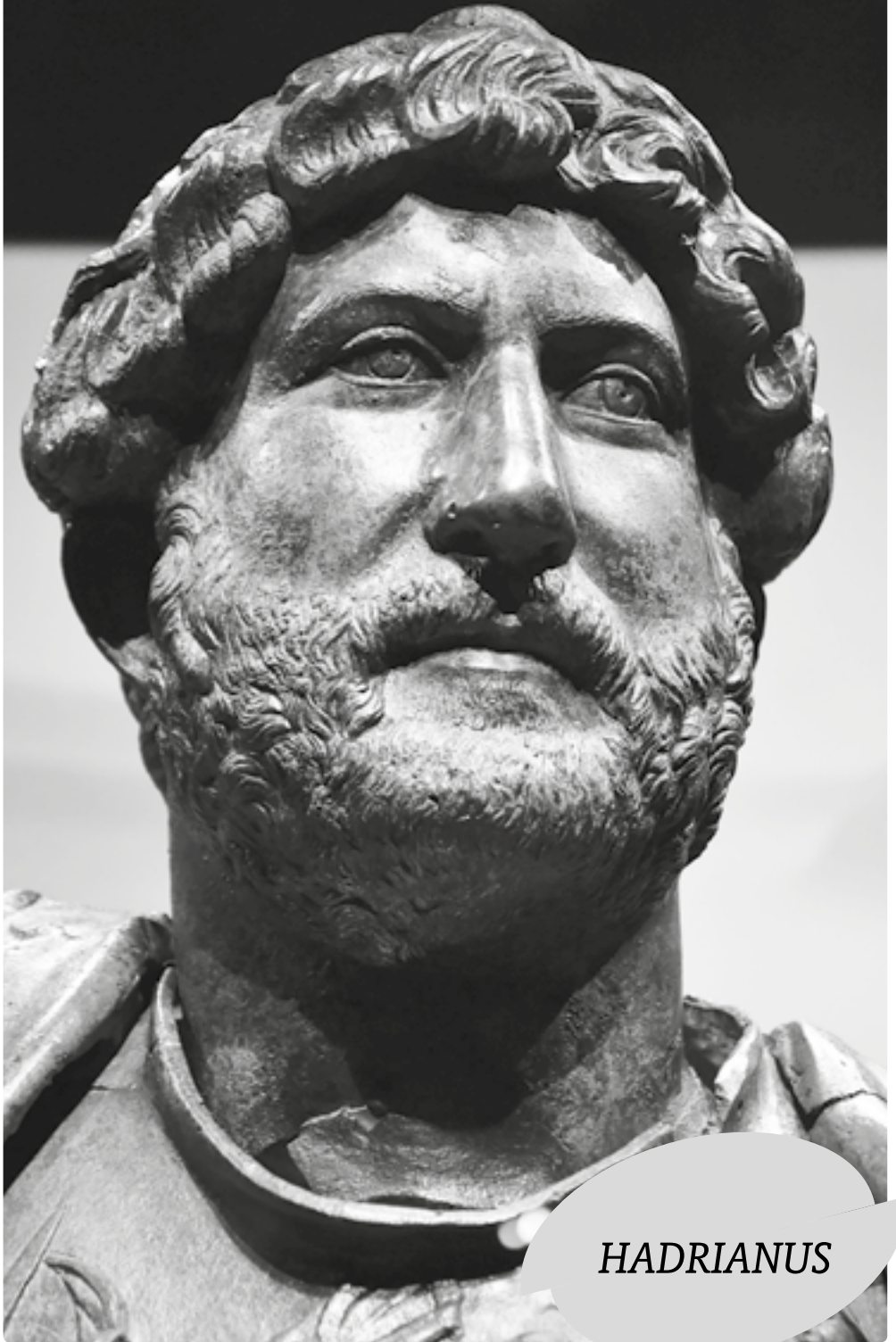
De kringloopwinkel van de Nassaukerk in Amsterdam heeft een Facebookpagina gemaakt voor zeevarenden. Hier worden goederen van goede kwaliteit aangeboden waar zeevarenden behoefte aan hebben. De pagina is gemaakt naar aanleiding van een vraag van een zeevarende naar hometrainers. Al snel bleek dat men op andere schepen ook belangstelling had. De kleine voorraad in de kringloopwinkel was snel uitgeput. Na een oproep bij Radio Noord-Holland waren de hometrainers bijna niet meer aan te slepen. Van Anna Paulowna tot Amstelveen en van Hilversum tot Zandvoort werden er gratis op te halen hometrainers aangeboden. Met een groepje vrijwilligers zijn de gevraagde spullen afgeleverd aan boord van schepen.

Het initiatief is niet bij hometrainers gebleven. Inmiddels vinden ook elektronica, tweedehands telefoons, kleding en religieuze kunst gretig aftrek onder de zeelieden. Op de Facebookpagina Harbour Amsterdam Second Hand is het aanbod zichtbaar. Zo kunnen zeelieden zelfs voor zij de haven van Amsterdam bereiken, een bestelling plaatsen! Vrijwilligers verzamelen de spullen en brengen de spullen aan boord zodra het schip in de haven ligt.

Wanneer u dit leest, in of rond Amsterdam woont en wat spullen heeft liggen waar u eigenlijk van af wilt, laat het weten! Het wordt opgehaald als verwacht wordt dat er vraag naar is.

Coördinator Zwanine Siedenburg is bereikbaar via telefoonnummer **06 54 25 46 04**.

Zeewiersum

HADRIANUS

Wanneer ik dit schrijf zijn we al weer een paar dagen op weg en bevinden we ons in een mistige Gulf of Biskay. We zijn vertrokken uit Newcastle upon Tyne. Als er een land is dat boeit als het gaat om een rijk verleden, dan is het de UK wel. Aangezien we alle tijd hadden om eens rond te kijken (we lagen zomaar een weekend binnen zonder dat er gewerkt werd!) hebben we dat dan ook maar gedaan. Lekker vrij de benen strekken, zonder tegen de muren van een werkschema aan te lopen. Over muren gesproken...

Hadrianus

Keizer Hadrianus loopt woedend over de Via Salaria, gevolgd door een groep zenuwachtige adviseurs. Het is het jaar 110 AD en het Romeinse rijk strekt zich tot ver naar alle windstreken uit.

“Het moet uit zijn met dat oproer van die Barbaren in Britannia!”

“Zeker, Uwe zalige heiligheid. Maar het zijn voornamelijk de Picten die ons dwars zitten o, doorluchtige godenzoon... En die komen uit het noorden.

Het zijn barbaren, verkrachters, dieven, pikken onze banen en brouwen een slecht soort vocht, gemaakt uit hop en gerst waardoor onze soldaten hun strijd lust verliezen.”

Hadrianus briest van woede, zijn vadsige gelaat kleurt dieprood, bijna paars. Het steekt vreemd af tegen zijn, voor een Romeinse keizer zeer ongebruikelijke, blonde hardos. Zijn kleine varkensoogjes vonken. Zijn armen maken theatrale, weidse gebaren.

“Er zál een eind aan komen! En wel nu! Ik heb de oplossing. We bouwen een muur, ondoordringbaar! Fysiek! Groot! Krachtig! Een mooie muur! En de Picten gaan die muur betalen!”

“Natuurlijk, hooggeprezen doorluchtigheid, een uitstekend plan, ik zal direct opdracht geven...”

Precies 1907 jaar later wandel ik samen met tutor Gerrit op de plek waar de muur begint. Eigenlijk eindigt het bouwwerk hier of anders heeft het stadje Wallsend een verkeerde naam. Behalve deze muur verrezen er ook wachttorens en forten. Gebouwd om de Picten buiten te houden.

Hadrianus beweerde destijds in gloedvolle oraties voor duizenden uitzinnige sympathisanten, dat dit de enige manier was om groot gevaar buiten de Romeinse grenzen te houden. ('Rome eerst! Rome eerst!')

Maar iedereen wist toen al dat het symboolpolitiek was. Een uiting van absolute macht, en meer nog: een narcistische uitspatting van de keizer zelf. Gewoon, als een hond die zijn geurvlag achterlaat. Niet aankomen, mijn territorium! Want had hij dat immers niet aan zijn volk beloofd?

Tegenwoordig rest er in Wallsend slechts een grasveld met de fundamenten van een Romeins fort en een stuk afgebrokkelde muur, scheef weggezakt in een vroegere beek. Althans, dat beweert het opschrift op een bordje.

De Picten zijn toch wel binnen gekomen, gewoon over zee en het Romeinse rijk had ook het eeuwige leven niet. Niet lang na de bouw van de muur viel het uiteen door onderlinge twisten van nog narcistischer heersers die alleen aan zichzelf dachten.

Al deze beelden dwarrelen door mijn hoofd terwijl we terug wandelen door het industriële gebied waaronder grote delen van de muur verdwenen zijn.

“Wist je, Gerrit, ik heb sterk het idee dat de geschiedenis zich herhaalt.”

Gerrit kijkt me bevreemd aan.

“Nee... denk het niet. Zo gek als toen zijn ze tegenwoordig niet meer...?”

*Kende God mijn poes uit het hoofd
voordat hij besloot haar te scheppen?
Indien ja, hoe dan wel, als de kleine
zo kwetsbare anderhalf ons
warm elektrisch met spier gevuld bont,
als de speelse kwaje meid
met de poot om de stoelpoot
de kattedekop scheef daarachter,
als de kleine hete heks,
het sluipjagend monster
de slapende of zich uittrekkende kat
die ontwaakt en mij ziet en gaat spinnen?
Welk beeld ging dit tijgerminiatur,
dat God zag en hij zag het was goed, vooraf,
hebt U nog een werktekening, God, van mijn kat
of is zij een woord, zomaar een experiment?*

J.B. Charles

Rust vinden door een heilige

Heiligenbeeldjes, -afbeeldingen, -kaarsjes bestaan er in allerlei soorten en maten. In taxi's die je in het buitenland naar een schip brengen, hangt er nogal eens een Sint Christoffel aan de binnenspiegel, of staat er een beeldje van Sint Antonius op het dashboard. Beiden zijn beschermheiligen voor onderweg.

Je vindt ze ook aan boord, meestal in de hut van een Filippijnse collega. In Diepgang staan we de komende tijd stil bij een aantal bekende en minder bekende heiligen.

SINT FRANCISCUS

Franciscus van Assisi hoort zonder twijfel bij de categorie 'bekende'. Al is het maar omdat de paus zich naar hem heeft vernoemd. Van iedereen die paus wordt, wordt namelijk verwacht dat hij een nieuwe naam kiest omdat hij in zijn nieuwe functie als het ware een nieuw leven begint.

De heilige Franciscus had eerst ook een andere naam. Hij heette Giovanni di Pietro Bardone. Zijn vader verblijft op het moment van zijn geboorte in Frankrijk en daarom noemt hij zijn zoon meestal Francesco, 'Fransmannetje'. Als rijkeluienzoontje heeft Francesco alles mee om in het leven te slagen. Als arrogante jongeman feest hij erop los en droomt hij ervan om ridder te worden. Maar na een periode van krijgsgevangenschap en ziekte verandert zijn kijk op het leven.

Franciscus gaat rondtrekken als 'Il Poverello', de arme. Hij preekt dat alle schepselen onze broeders en zusters zijn. Hij krijgt volgelingen en vestigt een kloostergemeenschap. Deze wordt jaren later door de paus erkend als de orde van de 'Mindere Broeders'. Armoede en aandacht voor alles wat kwetsbaar is in de samenleving, staan centraal. Dit is ook wat de huidige paus erg aanspreekt.

Zeevarenden kunnen zich ook identificeren met Franciscus. Hij weet namelijk wat het is om van huis te zijn en rond te zwerven. Al is het dan niet op het water, maar toch. En Franciscus snapt ook wat het is om in een kleine mannengemeenschap te leven, waarin je op elkaar moet kunnen vertrouwen. Een bijzonder moment in zijn leven vormt de ontmoeting met de sultan van Damiate, in 1219 tijdens de vijfde kruistocht. In plaats van het gevecht zoekt

hij vrede. Ook dit doet denken aan de situatie aan boord waar mensen van verschillende religies en culturen goed met elkaar om moeten kunnen gaan.

Franciscus heeft weet van moeilijke leefomstandigheden ver van huis. Volgens de overlevering werd hij daardoor letterlijk getekend. Hij zou de wondtekenen van Christus hebben ontvangen. Dat gaat om littekens die ontstaan na het slaan van spijkers door zijn handen en voeten bij de kruisiging. Ook werd hij nog met een speer in zijn zij gestoken.

Het ontvangen van wondtekenen legt goed uit waar het bij heiligen om gaat. Het zijn mensen die zich niet probeerden te verheffen boven anderen, maar zich juist willen inleven. Als dat lukt ervaren ze ook de moeilijkheden en pijn van anderen.

Franciscus had niet alleen een bijzondere band met andere mensen maar ook met de natuur. Hij heeft een mooi lied geschreven waarin hij spreekt tot broeder Zon en broeder Wind. Deze vertrouwde relatie met de elementen kan iedereen die aan deze persoon denkt rust geven. Het is daarom te begrijpen dat zeevarenden een afbeelding van Sint Franciscus een plaats geven in hun hut of in de messroom.

Franciscus had een bijzondere aandacht voor dieren. Hij heeft een preek voor de vogels gehouden die nog steeds gelezen wordt. Daarnaast spreekt het verhaal van de wolf van Gubbio tot de verbeelding: de dorpelingen hadden veel last van de rovende wolf, totdat Franciscus met hem in gesprek ging en de wolf zich bekeerde tot vrede-lievend schepsel. De kerststaltraditie is ook op Franciscus geïnspireerd. Werelddierendag wordt op de officiële gedenkdag van deze heilige (4 oktober) gehouden.

Wie:

Franciscus van Assisi

Wanneer:

1182-1226

Waar:

Italië

Gedenkdag:

4 oktober

Voor wie belangrijk:

Franciscanen, armen en dieren

Machinist als meeuwendokter

In de haven van Amsterdam komt er geregeld een kustschip met een lading potgrond voor tuinders en tuincentra. Het weerzien van de bemanning is vaak gezellig en ik word steevast volgestopt met koek en koffie. Eén van de redenen van deze hartelijke ontvangst is ongetwijfeld dat ik simkaartjes en opwaardeervouchers voor ze meebreng. De tijd om deze in het zeemanshuis te kopen ontbreekt hen namelijk vaak.

toch te poepen op het daartoe bestemde papier en karton. We praten door over de relatie tussen mens en dier. Ook de heilige Franciscus komt aan bod maar plotseling schrikt de machinist van de tijd. Hij moet nodig weer aan het werk! We nemen afscheid en ik bedank hem voor zijn verhaal waar ik bijzondere dingen van heb geleerd. Ik heb zo geboeid zitten luisteren dat ik mijn koffie koud heb laten worden. De Filippijnse kok informeert voorzichtig of er misschien iets mis mee is. Hij weet dat ik enorm van koffie hou en meestal wel twee bakken drink. Om de kok gerust te stellen en omdat ik het zo lekker vind, vraag ik ook dit keer om een (warme) tweede bak. Daarna verdwijnt hij naar zijn keuken waar hij onmiddellijk in de weer is met zijn smartphone. Meer om de tijd te doden dan dat ik trek heb, eet ik een paar koekjes. Snel daarna vertrek ik al naar het volgende schip.

Eén van de zeevarenden heeft opvallend minder belangstelling voor zijn mobiele telefoon dan zijn collega's. Als ik vraag naar de manier waarop hij zijn vrije tijd besteedt, vertelt de Oost-Europeaan over zijn liefde voor dieren. Tijdens zijn verblijf aan boord blijkt hij al vele gewonde vogels te hebben verzorgd. Op mijn vraag hoe hij deze dieren weet te vinden, antwoordt hij dat dieren in moeilijkheden op zee vaak de beschutting van een schip opzoeken. Ook vindt hij wel eens dieren in de buurt van de gangway als het schip voor de kant ligt. Volgens hem vragen dieren dan intuïtief om hulp. Niet voor niets neemt hij

dan ook elke keer een emmertje vogelvoer van huis mee aan boord. Sommige vogels blijken voorname-lijk hongerig en dorstig en zijn er na een paar dagen goed eten en drinken weer helemaal bovenop. Andere dieren zijn aangevallen of hebben om onbekende redenen een gebroken poot of vleugel die gespalkt moet worden. Tot mijn grote verbazing vertelt de HWTK dat tijdens hun herstelperiode vogels ook mak worden. Hij laat me een foto zien van een meeuw die op zijn schouder zit terwijl hij aan zijn bureau zit te werken. Zelfs als ze alweer kunnen vliegen blijken de 'wilde' vogels

Er staat een paard in de tuin van de kerk Koffie, klui- f en katten- brok

Als er één dominee is waarbij je wat bijzonders kan meemaken in de kerk, dan is het wel Fred Omvlee.

Naast zijn dagelijks werk voor de marine organiseert hij bijvoorbeeld diensten waar Elvis Presley centraal staat*.

Ook is hij betrokken bij

Top2000-diensten waarbij in de kerk popmuziek gezongen wordt

die bekend is van radio en televisie.

Omvlee is ook één van de initiatiefnemers van de internetkerk MijnKerk.nl. Voor de leden en belangstellenden wordt rond Dierendag een kerkdienst in echt kerkgebouw georganiseerd waarbij ook dieren welkom zijn.

Zo stond er in Schaarsbergen een paard in de kerktuin (de kerk was wat klein, vandaar) en in Haarlem werd de dienst gepromoot met de belofte dat er gezorgd zou worden voor 'koffie, klui-f en katten-brok'. Bezoekers van de kerkdiensten konden niet alleen hun huisdier meenemen maar ook een kaarsje voor hen opsteken. De preken gaan over de relatie tussen God, mens en dier. Hetzelfde geldt voor de muziek. Natuurlijk werd er gecollecteerd voor dieren in nood.

Op de website van MijnKerk.nl worden de kerkdiensten met mooie woorden aangekondigd: 'Omdat veel bezoekers van het online gebedshuis hoop en levensvreugde uit hun huisdieren putten, is besloten een dienst rond

de trouwe metgezellen te organiseren.'
Ds. Omvlee: "Over huisdieren zoals wij die kennen, schrijft de Bijbel weinig. Wel zegt God in het beroemde verhaal van Noach dat hij ook een belofte doet aan de dieren (Genesis 9). En in Psalm 37 vers 7 staat: 'HEER, U bent de redder van mens en dier'. Dieren en mensen zijn onderdeel van dezelfde Schepping van heel de natuur. We kunnen niet zonder elkaar. Huisdieren horen erbij. We worden blij van elkaar." Op de internetsite worden veel berichtjes geplaatst waarin mensen vertelden wat hun huisdier voor hen betekent. Zo vertelt Rivka dat haar hond Frank vrijheid voor haar betekent, een samenwerking tussen mens en dier.

En Claire vertelt dat ze gehandicapt is, maar haar katten het isolement kleiner maken. Kortom, mensen fleuren er van op. En dat mag gevierd worden, ook in de kerk. Zoals iemand zei: huisdieren zijn een glimlach van God. De reacties van bezoekers na de kerkdiensten zijn steeds heel positief, met als voornaamste punt: wat fijn dat we met onze dieren in de kerk waren. Dat de dieren ook deel uitmaken van de gemeenschap. En er werd uiteraard flink opgeschept hoe goed hun hond/kat/vogel zich gedragen had tijdens de dienst.

Helene Perfors

* Zie www.elviskapel.nl

* Zie voor (fictie)kerkdienst met dieren 'The Vicar of Dibley', 1994, afl. Animals

Prayer Box

Waar men ook reist binnen het universum, af en toe is er de behoefte om naar binnen toe te keren. Voor veel gelovigen onderweg kan deze 'prayerbox' daarbij een handig hulpmiddel zijn. Ze zijn te bestellen bij www.kerkinood.nl

Hans Bouma bepleit dierenrechten

Veganistische dominee

Als ik zeevarenden aan boord bezoek, krijg ik op de grote schepen vaak een lunch aangeboden. Het valt me daarbij op dat op schepen met een Nederlandse vlag grote hompen vlees populair zijn. Wanneer een schip een volledig Filipijnse bemanning heeft kan de kok op een verbazingwekkend aantal van manieren vlees bereiden. Hij maakt daarbij gebruik van delen van een varken of koe die Nederlanders bij mijn weten niet eten.

Bij schepen met een bemanning uit India krijg ik lang niet altijd vlees.

Een kok uit India vertelde mij dat er vegetarische dagen aan boord zijn. Deze hebben te maken met de hindoeïstische traditie. Zoals Joden en Islamiëten geen varkens eten, eten zij zowel geen koeien als dat er dagen zijn dat ze helemaal geen vlees eten. Bij het Christendom gelden er amper regels voor het eten van vlees. De regel om op vrijdag en in de tijd tussen carnaval en Pasen geen vlees te eten, geldt niet in alle kerken. Ook

trekken veel gelovigen zich er niet veel van aan.

Voor veel gelovigen is het tiende hoofdstuk van het bijbelboek Handelingen bepalend: daar zegt God tegen de apostel Petrus dat er geen onreine dieren bestaan en dat hij ze allemaal kan slachten en eten. Volgens de Nederlandse dominee Hans Bouma betekent dit echter niet dat iedereen zoveel vlees mag eten als hij wil.

In de bijbel is namelijk ook te lezen dat dieren ook rechten hebben. Ze hebben oude rechten want ze waren er eerder dan de mens. Die werd immers pas op de zesde dag van de schepping gemaakt. Ook is er het verhaal over de ark van Noach. Aan het einde van dit verhaal belooft God dat er niet nog een keer een zondvloed zal komen. Wat God betreft, wordt de aarde nooit meer een onleefbare plaats. God belooft dit niet alleen de mensen maar ook de dieren. Het is dus niet de bedoeling dat mensen de aarde voor dieren onleefbaar maken. Wanneer mensen veel vlees willen eten dan lukt ze dat alleen maar als ze dieren een onaangenaam leven bezorgen. Voor de belofte van God is dan geen plaats meer.

Voor ds Bouma is nog veel belangrijker dat er in de bijbel een ontwikkeling waar te nemen is in de manier waarop

een mens met zijn omgeving omgaat. Zo is er een vroeg-bijbels verhaal over Lamech. Hij gebruikt fors geweld als iemand hem maar een beetje in de weg zit. In een latere fase heeft de joodse leider Mozes het over 'oog om oog, tand om tand'. Met andere woorden, het is niet goed om meer geweld te gebruiken dan je tegenstander. In nog weer een later stadium pleit Jezus zelfs voor het liefhebben van je vijanden. Door te wijzen op deze ontwikkeling zegt Hans Bouma dat God niet wil dat het recht van de sterkste geldt. Er moet zorgvuldig omgegaan worden met levende wezens die zich minder goed kunnen verweren. Het is iets waar ook in alle andere belangrijke godsdiensten voor gepleit wordt. Het woord dat daarbij gebruikt wordt is compassie.

Overigens is opvallend dat je zonder dierlijke producten te eten je een bijzonder krachtig mens kan worden. Zo is de bejaarde Beatle Paul McCartney veganist. Het is ongelooflijk dat hij op zijn leeftijd con-

certen geeft die wel drie uur duren. De atleet Carl Lewis behaalde Olympische medailles en verbeterde het wereldrecord verspringen zonder vlees te eten. Ruth Heidrich won met dit eetpatroon zes keer de 'Iron Man'. Bij deze zwaarste sportwedstrijd ter wereld moeten de deelnemers maar liefst 3800 meter zwemmen, 180 km fietsen en 42 km lopen. Deze uitzonderlijke prestatie heeft veel andere sporters en hun begeleiders aan het denken gezet.

Dagelijks worden er grote stukken regenwoud gekapt wordt om er veevoer te gaan verbouwen. De mest van de dieren die ermee gevoed worden hebben een gigantische CO₂ uitstoot tot gevolg. Iedereen die maar een beetje het nieuws volgt weet dat dit grote negatieve gevolgen heeft. In de bijbel wordt de mens als rentmeester over de aarde beschreven. Zo staat in het 28e vers van Genesis 1 dat God Zijn schepping in het beheer van mensen heeft gegeven. Mensen moeten dus iets doen tegen de klimaatverandering.

Overigens is dat voor Hans Bouma niet het belangrijkste. Het gaat hém erom dat dieren gerespecteerd worden en zoveel mogelijk hun natuurlijke gedrag kunnen volgen.

In Duitsland is het volgens hun natuur leven van dieren in de wet opgenomen. Dominee Bouma zet zich in om dit in Nederland ook voor elkaar te krijgen. Zo is hij jarenlang bestuurslid geweest bij de Partij voor de Dieren.

Op schepen met een alcoholverbod vragen zeevarenden zich wel eens af wat de volgende stap zal zijn van de reder. Zou het een rookverbod zijn? Of verplicht sporten? Misschien ligt een vleesloze maandag wel meer voor de hand. Een voordeel hierbij is dat zeevarenden dan geen plezierje ontnomen wordt. Uit eigen ervaring kan ik vertellen dat als scheepskoks hun licht opsteken bij hun collega's uit India, er aan boord bijzonder smakelijk gegeten kan blijven worden!

Anti=piratenlied

Nykie Dijkstra met een briefje met daarop de namen van de zeerovers en een aca van het zeeroverslied. FOTO NELLI RAZDINA

Oud zeeroverslied vertelt het verhaal van Dokkumer ophanging

De vondst van een Dokkumer zeeroverslied uit 1630 onthult een roemrucht en onbekend gebleven deel van de Dokkumer Admiraltijts-geschiedenis

MARSCHA VAN DER VLIES

Bijna nooit hingen de Dokkumers mensen op. Nu - we spreken rond 1630 - kwam de gaig tevoorschijn voor vijf zeerovers, oppakkt door kapiteins van de Dokkumer Admiraltijts. Dokkum, toen nog aan de Waddenzee gelegen, liep uit voor het schouwspel. Het uitzicht vanaf de Koningbrug was bijzonder een populair: de heug bezweek onder het gewicht van de toeschouwers.

Echt veel meer was er niet bekend over de belevenissen van de Dokku-

mer Admiraltijts. Bij een verwoestende brand was het archief verloren gegaan. De vondst van het zeeroverslied, het Boelich-Lied, werpt een nieuw licht op de geschiedenis: in zeventien coupletten staat gedetailleerd beschreven hoe de Belgische rovers te werk gingen en in het noorden aan hun einde kwamen.

Historicus Nykie Dijkstra uit Leeuwarden, verbonden aan de Historische Vereniging Noordoost-Friesland, vond het lied op goed geluk. „Ik typete 'Dokkum' in in het archief van de Nationale Liederbank van het Meertens Instituut", zegt Dijkstra. „Hier vond ik een verwijzing naar het origineel dat in de London Library lag." Op verzoek kwam een scan ervan zijn kant op.

„Ik weet gelijk dat het een uniek verhaal was, omdat er zo weinig bekend is over de geschiedenis. In alle struften staan ontastend veel details. Het lied is geschreven vanuit het perspectief van een van de betrokken zeerovers."

Zijn verhaal is vermoedelijk in België opgetekend bij zijn terugkeer. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog schuldten vaker rovers langs de kusten. Deze groep van in totaal 13 mannen uit Oostende en Dulekenen voer met een klein schepje

Lied geschreven vanuit perspectief van een van de zeerovers

over de Waddenzee. Op Oriënt hadden ze nog gepen bij bewoners en deden ze zich voor als oprechte handelaars. Verder naar het oosten sloegen ze hun slag. Ze vielen boten aan, ontstonden die, noorden de ruzen lieg en confisqueerden de schepen.

De Dokkumer Admiraltijts had de rovers in het vizier en wist ze in de val te lokken. De piraten hadden inmiddels twee schepen. Een wist te ontkomen, de ruwede strandde op een zandbank. „Een piraat vluchtte lopend met twee zakken met guld op zijn rug. Het werd hem te zwaar en liet een zak vallen. Toch werd hij gegrepen", leest Dijkstra.

Acht kringen de Dokkumers te pakken. De Admiraltijts correspondeerde met de Staten Generaal om te bepalen wat er moet hen meenei gebeuren. De gaig moest het worden, vond Den Haag. Uiteindelijk werden het er vijf twee wisten te ontkomen

en een werd slechts gegeseld. Vijf mannen kregen de strop. Alles staat in het lied. Ook de namen en de leeftijden van de mannen.

Met dit goed in handen verrocht Piet de Haan van de historische vereniging Shantykoor De Admiraltijtsjongers een nieuw lied te maken op de melodie van The Irish Rover. Dirigent Edzert Beetsma uit Sliena nam de taak op zich en met 18 zangers, vier accordeonisten, een fluitiste en een perkussionist is hij sinds juni bezig met het inschrijven van het neeroverslied. Tijdens de Admiraltijtsdagen in Dokkum wordt het voor het eerst ten gehore gebracht.

Hang ze op

Hang ze op aan de strop,
bind een touw om hun kop.
Laaf ze zien wie de haat is op zee.
't is de Admiraltijts met haar oechen
ze stiek,
en al heel al ze komen met twee.
Tegen Hendrik en Wouter is niemand
bestend.
Hetzij met, dan wel zonder solisten,
Hang ze op aan de strop,
bind een touw om hun kop.
Dit is 't kind van die piraten!

De Historische Vereniging Noordoost Friesland heeft een leuk nieuwtje: haar marietiem historicus Nykle Dijkstra ontdekte een anti-piratenlied uit 1630 in The British Library. Dit zogenaamde ‘Beclach-Liedt van de vijf Zee-Roovers’ verhaalt over Duinkerker kapers die rovend langs de Friese kust voeren en gevangen werden genomen door de Admiraliteit. De Admiraliteiten – tegenwoordig heet het bij ons Koninklijke Marine – hadden vanaf de 14e eeuw tot 1795 het beheer en de leiding over de zeemacht. Zo moesten ze ook tegen zeerovers beschermen. Het Beclach-Liedt vertelt gedetailleerd over twee kapiteins van de Dokkumer Admiraliteit, Hendrick en Wouter, die de zeerovers in de val lokten door langzaam en slordig te varen. In het ruim van de schepen zaten echter soldaten. De piraten, belust op gemakkelijke buit, werden volledig verrast. Vijf rovers werden uiteindelijk in Dokkum opgehangen.

Het shantykoor ‘De Admiraliteitssjongers’ uit Dokkum gaat het anti-piratenlied opnieuw uitvoeren; hun dirigent heeft het bewerkt en zo kan het eeuwen na de Tachtigjarige Oorlog weer over de Dokkumer straten schallen.

Deze nieuwe versie lijkt niet zachtzinnig te zijn:

“Hang ze op, aan de strop, bind een touw om hun kop, laat ze zien wie de baas is op zee. Het is de Admiraliteit, met haar schepen zo sterk en wel heel als ze komen met twee. Tegen Hendrick en Wouter is niemand bestand hetzij met, dan wel zonder soldaten. Hang ze op aan de strop, bind een touw om hun kop dit is het eind van die piraten.”

Tegenwoordig binden we geen touw meer om hun kop – en da’s maar goed ook. Maar het wordt wel heerlijk kernachtig uitgedrukt. We hebben gewoon de pest aan piraten. Overigens, de kapiteins hadden – zoals toen gebruikelijk – die piraten een kopje kleiner kunnen maken en gewoon overboord kunnen gooien. Dat is niet gebeurd. Zij hebben ze mee naar Dokkum genomen en daar zijn de zeerovers keurig berecht. Maar zou het niet mooi zijn als ‘de Admiraliteit’ haar taak weer echt op zich kon nemen? Of dat er een – gecertificeerde – Hendrick en een Wouter aan boord zouden zitten? Laat ze zien wie de baas is op zee. Zodat schepelingen, hoe dan ook, allemaal beschermd zijn tegen zeeroverij.

Niet alleen mensen maar ook stam

ndbeelden kunnen fotogeniek zijn.

Huisdieren aan boord

Een leven zonder huisdieren kan ik mij niet voorstellen. Mijn waterschildpadden verzorg ik al 37 jaar en er zijn sinds kort twee landschildpadden aan ons huishouden toegevoegd. Ook ben ik vertrouwd met honden, katten, konijnen, muizen en grasparkieten. Dieren maken voor mij een huis en een gezin compleet.

Hoe zit dat op een schip? Ook daar vinden heel wat dieren een plek naast de mens. Omdat het ondoenlijk is een complete lijst op te stellen van alles wat er zich aan levende have aan boord bevindt, heb ik een persoonlijke top-8 samengesteld van huisdieren aan boord. Hierbij gaat het om gewenste én ongewenste huisgenoten.

8 Kakkerlak

Dit schuwe insect is een zeer ongewenste gast aan boord en wordt dan ook fanatiek bestreden. Toch weet de kakkerlak vaak wel een manier te vinden om op een schip te komen en daar te blijven. Ze hebben aan kleine hoekjes of gaatjes genoeg en spotten voedsel op vele meters afstand. Zeker in de warme landen laat de kakkerlak zich moeilijk verjagen, hoewel men daar wat minder zwaar tilt aan milieu-onvriendelijke spuitbussen en dier-onvriendelijke kleefvallen. Belangrijke regel is dat als je één kakkerlak ziet, er nog minstens tien onzichtbaar in de buurt zijn. Een oud verhaal vertelt dat Noach weigerde kakkerlakken in de Ark te laten en dacht met de zondvloed in één klap van dit ongedierte af te zijn. Maar ze waren al als verstekeling met het bouw materiaal mee aan boord gekomen.

7 Vogelspin

In vroeger tijden was het een serieus probleem voor de laders en lossers van bananboten: grote spinnen die zich in de bananentrossen verstopt hadden. Sommige soorten waren giftig, andere niet, maar zie dat maar eens uit elkaar te houden. Hoe goed de ruimten ook werden afgesloten, er wist altijd wel een harig monster doorheen te glippen en in de accommodatie terecht te komen. In de ruimten van de hedendaagse koelschepen en koelcontainers raken de spinnen door de lage temperatuur verdoofd en bewegen ze niet veel. Af en toe lees je nog wel eens een bericht dat er eentje tussen bananen in een supermarkt tevoorschijn kruipt.

6 Kip

Bij een kip op een schip denken we tegenwoordig natuurlijk aan de diepvries, maar het is lang gebruik geweest om levende kippen mee aan boord te nemen. Die konden voor eieren zorgen en op een gegeven moment ook worden opgegeten. Tegelijk was er natuurlijk ook het bekende gezegde: "Een vrouw en een kip zijn de pest voor een schip." Een tijd lang hing men de opvatting aan dat kippen wel eens verspreiders van de verschrikkelijke pest konden zijn. Maar die opvatting werd niet door iedereen gedeeld en daarom kon je aan boord van veel oude schepen toch kippenhokken vinden. Omdat kippen en hanen ook wel eens wisten te ontsnappen, zijn ze her en der als exoot (niet inheems dier) aan de wal terecht gekomen.

5 Papegaai

Met de papegaai komen we meer in de sfeer van wat we vandaag de dag onder een 'huisdier' verstaan: een gewenst dier om ons gezelschap te houden. Beroemd zijn de piratenkapiteins van eeuwen geleden met hun papegaai. In die tijd werd er druk in deze

vogels gehandeld. Piraten deden ze ook cadeau aan hoge overheidsfunctionarissen om ze om te kopen. Papegaaien houden van insecten en aten de luizen van de meestal niet al te hygiënische piraten op. Bovendien kun je een papegaai leren praten. Vogels spreken je, anders dan mensen, niet tegen.

Een mooi fragment uit: *Logboek no. 14892 – Kapiteijn Nick P.W. Vullingsch ende Koksmaat Nyncke Kroock*: “De laatschte plaats waar wij aanmeerden (Kalbarri – oftewel ‘kaap der goeden mechanicus’), bleek een bron van uitserscht bijzondere voogels te zeijn. We vonden het moeilijk kiezen welk van den voogels wij moesten uitkieschen als scheepspapegaai. Eender was te felgekleurd, de ander te kleijn... weer een ander kon slechts den eijgen naam roepen... We hebben uiteindelijck gekoozen voor een wit eksemplaar genaamd ‘Baz’, die gelijk karakter toonde door uit de kooi te ontsnappen ende den omgeving te verkennen. Een bijzonder onderzoekende ende mogelijk goed zeewaardige voogel.”

4 Vis

Het lijkt niet logisch: een aquarium aan boord, terwijl er rond een schip al zoveel water in de buurt is. Maar toch komt het voor. In de ECR van een baggerschip trof ik tijdens mijn bezoek voor een aquarium met goudvissen aan. Ik neem aan dat het daar nog steeds staat. Een luchtpompje zorgt ervoor dat het water zuurstofrijk blijft. Het is een rustgevend gezicht en meteen ook een mooie verantwoordelijkheid voor een leerling aan boord. Hoe het lukt om bij een stevige deining het water niet over de rand van het aquarium te laten klotsen, ben ik vergeten te vragen. Maar het was dan ook één van de grotere sleepopperzuigers. Overigens wordt het water voor de grote zee-aquaria van dierentuinen ook met schepen uit zee gehaald.

3 Kikker

Het was zo'n mooie blauwe kikker. Toen ik hem voor het eerst tegenkwam op een baggerschip, was hij nog maar net aan boord. Min of meer per ongeluk meegenomen door een bemanningslid. Iedereen aan boord was er gek mee. Er kwam een glazen bak. Er werd informatie opgevraagd over de verzorging van amfibieën. Wanneer bemanningsleden terugkwamen van verlof, werd er verplicht voedsel voor de kikker in de koffer meegebracht. Bij een volgend bezoek was de kikker flink gegroeid. Tevreden lag hij in het water voor zich uit te staren, met grote bolle ogen, helemaal 'zen'. Bij een laatste bezoek was de glazen bak echter verdwenen. Het verhaal daarachter was snel verteld. Bij een reinigingsbeurt was de kikker op onverklaarbare wijze verdwenen. Er was nog groot alarm gegeven, maar het had niet mogen baten.

2 Kat

Volgens schrijver Rudy Kousbroek is de kat het wezen op aarde met de grootste aabaarheidsfactor. Toch was dat niet de belangrijkste reden waarom de scheepskat vroeger een vaste verschijning was aan boord van een schip. Katten zorgden dat het aantal muizen en ratten – ongewenste gasten – beperkt bleef. Er zijn talloze verhalen van befaamde scheepskatten, vooral ook bij de marine. Maar misschien wel het meest beroemd is scheepskat Jenny, die aan boord was van RMS Titanic. Haar aanwezigheid wordt genoemd in verschillende rapporten van de overlevenden van de ramp. Men zegt dat ze met haar kittens in de laatste haven voor de ramp van boord was gegaan...

1 Hond

Mensen leven al meer dan 30.000 jaar samen met honden. Ik heb een boek gelezen waarin wordt betoogd dat honden een belangrijke rol hebben gespeeld in het succes van de mensensoort. Honden zijn in ieder geval ook sociale wezens. Zelf heb ik aan boord van een schip geen hond meegemaakt, maar weet van een baggerschip waar tot niet al te lang geleden zich nog een scheepshond aan boord bevond (zijn urn met as is nog op het schip). Scheepshonden werden ingezet bij ongediertebestrijding en om te waken. Het wilde echter wel eens gebeuren dat de scheepshond ook aan de wal ging ‘passagieren’ en dan pas weer na dagen terugkwam.

In onze moderne tijd zijn honden en katten en andere (gewenste) huisdieren aan boord verdwenen. In veel landen zijn strenge vaccinatierregels en is de aanwezigheid van huisdieren verboden. Op zich is deze ontwikkeling wel te begrijpen. De verspreiding van ziektes moet worden tegengegaan. Aan wal geraakte exoten hebben veel schade aangericht aan inheemse diersoorten. Loslopende dieren passen ook niet in het moderne veiligheidsbeleid.

Toch is het ook wel jammer dat de huisdieren verdwenen zijn. Ze zorgden wel voor gezelligheid aan boord. Ze vormden ook een samenbindende factor tussen bemanningsleden, die gezamenlijk de zorg droegen voor deze extra collega. Misschien is het een idee om in een nieuwe editie van de Maritime Labour Convention (MLC) daar eens aandacht aan te besteden. Misschien kan er een sectie ‘huisdierartikelen’ worden opgenomen met het oog op het welzijn van de zeevarende.

Stefan Francke

“De water”

Nu mijn jongens volledige dagen naar school gaan, heb ik weer wat ruimte om te gaan werken. Sinds het voorjaar doe ik dan ook mijn best om kinderen van asielzoekers Nederlands te leren. Bij deze klus is het heel erg fijn dat ik me 's ochtends probleemloos kan afmelden als een van mijn jongens ziek is. Dat is een pak van mijn hart. Ik ben zeemansvrouw met kinderen en zonder groot vangnet. De vraag hoe ik alle ballen in de lucht houd, komt me de keel al lang uit. Ik kies nu alleen de belangrijkste en de leukste, de rest laat ik rollen. Ik denk dat ik daardoor een leukere zeemansvrouw en een leukere moeder ben.

Dus negeer ik het stof onder de bank en fiets twee ochtenden per week naar de andere kant van de stad. Ik heb dan eerst mijn eigen jongens de deur uit geholpen. De oudste krijgt, uit het zicht, een kus aan het eind van de steeg en fietst naar de middelbare. De jongste breng ik naar zijn klasje, een rugtasje mee gevuld met boterhammen en drinken waarmee hij het volhoudt tot 14.00 uur 's middags. Het vooruitzicht ze dan weer veilig thuis te hebben stemt me hoopvol. Ik kijk er altijd naar uit.

Als ik mijn fiets parkeer tussen die van hen, groeten ze me: “Hoi mevrouw!” En “Goedemorgen mevrouw!” Ze spreken de r van mevrouw nadrukkelijk uit, alsof die er wel drie keer in staat. Het klinkt grappig. Ik meld mij bij de leerkracht Nederlands. Zij heeft de groep kinderen die Nederlands lezen en spreken op het laagste niveau. Analfabeten. Maar ook kinderen die wel onderwijs hebben gehad, maar nu voor het eerst op een Nederlandse school zijn. Uit haar klas neem ik groepjes kinderen mee voor extra hulp.

Ik vraag de kinderen om hun naam op te schrijven. Het zijn moeilijke namen, ik kan ze slecht onthouden. Dan beginnen we. Ik gebruik vaak het boek ‘Nederland’ van Charlotte Dematons.

Getekende prenten met veel details, geen tekst erbij. In de hoop dat ze niet alleen beter Nederlands leren, maar tegelijk ook allerlei zaken zien die typisch Nederlands zijn. Ik wil graag dat ze met me durven praten. Een paar woordjes maar. Zich veilig voelen om fouten te mogen maken. Soms lukt dat. Dan hebben we het over fietspaden, bakfietsen, rotondes, de Nederlandse vlag of over onze mooie koningin.

“De water,” zeggen ze standaard bij het zien van een meertje. We doen daarom ook best veel aan lidwoorden. En als ik wijs naar een plaatje van kinderen die een zandkasteltje bouwen op het Noordzeestrand en vraag wat die kinderen daar doen, dan hebben ze echt geen idee. Ik leer bij, er zijn dus kinderen die niet weten hoe leuk het is om te spelen op het strand. Niet weten dat je kunt spelen op het strand. En opeens hebben we het over zwemdiploma’s en hoe lang het duurt voordat je je reddingszwemdiploma kunt halen. “Dank u wel mevrouw,” zeggen ze als we teruggaan naar de klas. “Mevrouw, ik ben volgende week ziek,” zegt een meisje. Ze was vorige week ziek geweest en wil dit uitleggen. Het duurt even voordat we elkaar begrijpen.

Vlak voordat de zomervakantie begint gaan we met alle kinderen naar Aquazoo, een dierentuin in de buurt van Leeuwarden. Het is warm die dag. De meisjes die een hoofddoekje, een lange rok en een colbertje dragen vinden het ook warm. We lopen over het apeneiland. Een jongen ziet kans een van de loslopende apen op te pakken. Hij doet dat zoals ik een kat op pak. De aap heeft er geen zin in en springt weg, de meisjes

gillen. Dat doen ze ook bij langs springende kangeroes. Als ze vervolgens een springkussen zien doen ze hun laarsjes uit en klimmen er op om eindeloos te springen. Achterin de dierentuin is een ondiep meertje met waterfietsen en roeiboortjes. Bijna alle kinderen vinden dit leuk. Ik leer drie meisjes roeien. Ze hebben geen idee wat ze met de peddels moeten doen. We draaien rondjes, we varen achterstevoren (eigenlijk voorsteachteren, bij roeien ga je immers achteruit en wij gingen vooruit) en uiteindelijk klimmen we weer heelhuids op de steiger. Na de patat met mayo fietsen we naar Leeuwarden terug.

Ik vraag naar de vakantieplannen. “Naar Wolvega!” zegt een meisje blij. “Naar Drachten en Zwolle,” zegt een ander meisje. “Rotterdam!” zegt weer een ander. Een jongen gaat naar Scandinavië. Hoe dan ook, ze gaan allemaal op familiebezoek. Ik hoop dat ze het goed hebben. Ik krijg een mooi ingekleurde mandala mee naar huis, er staat een moeilijk uitspreekbare naam boven.

Als ik thuis kom haal ik de jongste uit school. Hij heeft het leuk gehad. De oudste komt even later door de steeg. Gelukkig zijn ze weer thuis. Ik vertel over Aquazoo en de bootjes. “In de water?” vraagt de oudste... “Ja, in de water,” zeg ik. Na de zomer proberen we het gewoon weer.

People you may know

In deze herfsteditie van Diepgang wordt stilgestaan bij dieren. Hoe komt dat tot stand in zo'n redactievergadering? Wie verzint de thema's? Misschien hebben de redactieleden veel huisdieren waaraan ze erg gehecht zijn, misschien heeft gewoon een van hen geopperd: 'Oktober, dan is het toch diierendag? Laten we eens Het Dier centraal stellen, er wordt immers volop over dieren gesproken in de bijbel?' (Tenslotte zitten er in die redactie veel dominees...)

Toen mij gevraagd werd een bijdrage te leveren werd expliciet vermeld wat het thema zou zijn. Dieren dus.

Nou weet ik bijzonder weinig over dieren. Ik heb geen huisdier, door mijn reizend bestaan is dit niet mogelijk. Ook de bijbel is geen gesneden koek voor mij als (ex-)katholiek, dus laat staan een combinatie van beide.

Dus zat ik ergens in juli in mijn appartement achter mijn laptop naar een leeg scherm te staren en mezelf af te vragen waarom er niets over dieren bij mij opkwam, ondanks mijn journalistieke ervaring.

Eerst maar even Facebook checken, dacht ik toen. Kijken waar mijn vriendinnen zich mee bezig houden. Dat stukje komt later wel. Het fijne van Facebook is dat je snel door het geluk en leed van anderen kunt scrollen zonder er teveel bij stil te hoeven staan. Helaas kom je dan geregeld een post tegen waarbij 'people you may know' worden voorgesteld. Om ze toe te voegen aan je eigen vriendenlijst. Meestal klik ik zo'n bericht direct weg want de vrienden die ik heb, zijn al aan mijn lijstje toegevoegd.

Maar nu, met dat dierenthema in mijn achterhoofd, viel mij een profielfoto op. Een grote, kwijlende hond die woest in de lens keek. Met een – voor mij onbekende – naam van een man eronder. Of zou die hond zo heten?

Mijn nieuwsgierigheid was gewekt. Ik gebruikte het pijltje naar rechts om meer profielfoto's te bekijken en was verbaasd, veel foto's van dieren, maar met gewoon mensennamen eronder, tegen te komen. Opvallend detail: katten en paarden droegen meestal vrouwen-namen, honden en een enkele leguaan (of hoe heet zo'n beest) de namen van een man. Waarom gebruiken mensen een profielfoto van hun huisdier, vroeg ik me af. Vereenzelvigden mannen zich met honden? En moet ik zelf mijn profielfoto misschien veranderen in een kattenkop of domme gans? Nadat ik tientallen 'people you may know' had door gescrold kwam ik behalve runderen, pony's en talloze honden en katten nog veel vreemdere foto's tegen.

Foto's van motoren (uitsluitend mannen! Midlife crisis?), vakantiekiekjes ('Kijk eens! Daar zijn wij geweest!'), kunstwerken (zelf gemaakt?), groepen mensen (wiens naam staat daar dan onder?), veel, heel veel, stoer kijkende mannen gestoken in werkkledij (in mijn kennissenkring veel zeelui met helmen op, naast een schip, op de brug) prachtig opgemaakte vrouwen die soms wulps in de lens loeren, al dan niet in bikini (op de versiertoe?). En, vreemd genoeg, veel mensen die wel een profielfoto hebben, maar absoluut niet herkenbaar in beeld willen worden gebracht: op de rug gezien, zonnebril met spiegelglazen, met een masker op, of alleen blote voeten.

Daarnaast heb je nog de categorie onbegrijpelijk: een kop koffie met slagroom, een NAP-bord, een verkeersbord, bomenpartij in de winter, reclameboodschap (... bakt hartig en zoet).

Tja, als je dan niet van plan bent je gezicht op Facebook (!) te laten zien zijn de foto's van je huisdier een alternatief. Het zegt iets over jezelf (kijk mij eens een dierenliefhebber zijn! Altijd goed).

Mijn profielfoto? Geen bikini, geen vakantiekiek, geen werkkledij. Maar best wel herkenbaar in beeld. Met slechts een beetje make-up. En, als je goed kijkt, een aantal vogels op de achtergrond. Met een beetje symboliek zou je kunnen zeggen dat die voor vrijheid staan...

Zo zie ik me graag, normaal en ook vrij. Zoek maar op, misschien vind je me in de post 'people you may know'.

CAO

Soms onduidelijk, onbegrijpelijk en overbodig – vaak heel fijn

Elke werknemer heeft bepaalde rechten.

Arbeidstijden, recht op vakantie en minimumloon zijn vastgelegd in de wet. Vaak gaan deze afspraken niet ver genoeg en wordt er een collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) gesloten. Dat akkoord over loon- en arbeidsvoorwaarden wordt gesloten tussen werkgevers en de vakbonden.

Werkgevers die geen extra afspraken willen maken kunnen niet altijd terugvallen op de minimum eisen die in de wet staan. Vaak wordt er een algemeen verbindend verklaarde CAO afgesloten. Zo'n CAO geldt voor iedereen in dezelfde bedrijfstak. Een groot voordeel van zo'n CAO is dat iedereen weet waar men aan toe is. Zo staat vast welke loon hoort bij welke functie. Er kan ook op een eerlijke manier worden geconcurrereerd.

De CAO voor de Waterbouw geldt alleen voor 21 waterbouwondernemingen. Deze staat bekend als ingewikkeld en moeilijk leesbaar. Zo geldt de werkweek van 36 uur van maandag tot en met vrijdag. Per dag wordt er dan 7,2 uur gewerkt... Dit aantal leidt uiteraard tot overloze discussies over overwerk wanneer er een hele week wordt gewerkt in ploegendienst.

De handelsvaart-CAO is niet

alleen algemeen bindend* en duidelijk, een aantal bepalingen is ook leuk of opmerkelijk**:

Zeevarenden kunnen tijdens de reis brieven naar 'huisgenoten' op luchtpostpapier en in luchtpostenvelopen (per brief max. 20 gram), ongefrankeerd aan boord voor verzending aanleveren. De rederij is verantwoordelijk voor de snelste verzending naar geadresseerde en draagt alle portokosten.

Dit staat nog altijd zo in de CAO! Opmerkelijk is dat er nu ook in staat dat er vrije toegang moet zijn tot e-mailverkeer met het thuisfront.

Vrijheid van bagage is er ook. Naast de handbagage mag een zeevarenden 40 kg(!)

meevoeren, wanneer er gereisd moet worden met het vliegtuig.

Dan iets wat heel belangrijk is aan boord: het eten.

De rederij moet er voor zorgen dat aan de zeevarenden voldoende voeding van een goede kwaliteit en in de nodige variaties wordt verstrekt.

Bij het samenstellen van de menu's moet men rekening houden met de gegevens van de moderne voedingsleer. Bij overleg in 1985 heeft men maar liefst vier pagina's met menusuggesties afgesproken. Cornflakes, boerenmetworst en gestoofd fruit voor het ontbijt. Pasteitje, haring, rijst met niertjes als broodmaaltijd. Varkenskoteletten met spruitjes, gestoofde kabeljauw en nasi goreng als diner!

Maar het kan ook zo: in 1963 golden er speciale regels voor radio-officieren voor de verstrekking van beddengoed, linnengoed en eetgerei. Aan elk van hen werd door de rederij een bovenmatras in bruikleen gegeven, 'zo mogelijk gevuld met goede kapok'. Indien dit niet mogelijk was, kon het vulsel ook bestaan uit ander goed materiaal, 'doch niet uit veren (anders dan springveren) of stro'. Het is maar dat u het weet.

Iets krijgen kan ook: bij de trawlvisserij is de schipper bevoegd uit de vangst elk lid van de bemanning een zootje vis toe te bedelen. Per reis mag dit niet meer dan 6 kg wegen en niet uit fijne vis bestaan.

Werkgevers en werknemers hebben oeverloos gepolderd

voordat deze afspraken gemaakt werden. Hoewel de uitkomsten soms wat bizar lijken, kunnen wij in ons kleine landje best wel trots zijn op het resultaat: over het algemeen zijn er goede afspraken.

Jammer is wel dat sommige werkgevers nog steeds artikelen vastleggen die al in het burgerlijk wetboek staan. Dat is dubbelop. Je kan ook opnemen in de CAO dat de werknemer op tijd op het werk moet komen. Of op weg naar zijn werk moet stoppen voor een rood stoplicht! Misschien dat in een andere Diepgang een keer een lijstje komt te staan met dergelijke afspraken die eigenlijk nog vreemder zijn dan die van dit overzicht.

Jos Hilberding

* De afspraken gelden niet voor Oost-Europese (niet EU-leden) en Aziatische zeevarenden

** Overigens is een aantal daarvan inmiddels verleden tijd.

Profetisch gamen

Als aan boord bemanningsleden zich terugtrekken voor een computergame, vind ik dat niet echt gezellig. Ik maak liever een praatje. Maar na een gesprek met een jonge machinist ben ik beter gaan snappen waarom gamers zich helemaal kunnen verliezen in een computerspel. Hij vertelde mij over het spel Horizon Zero Dawn (HZD), een recent verschenen game van Nederlandse makelij. Bij dit spel is het net alsof je zelf in een film meespeelt.

Horizon Zero Dawn – maakte de jonge machinist mij duidelijk – is een zogenaamd ‘open wereld game’. Je spelomgeving wordt steeds groter naarmate je verder komt. HZD speelt in het jaar 3000. De wereld wordt geregeerd door gemechaniseerde wezens. Als speler ‘bestuur’ je Aloy: een

jong meisje dat opgroeit bij de Nora stam. Er is wat met haar aan de hand, want de stamleden sluiten haar buiten. Van de oude jager Rost leer je als Aloy echter overlevingstechnieken en met wapens om te gaan. Gaandeweg het spel ontdek je waarom de andere stamleden niet met jou willen praten: Aloys afkomst maakt haar anders dan de rest.

Een volgende stap in het spel is, dat je als Aloy een test voor jongvolwassenen moet doorstaan. Als dat is gelukt, krijg je van de stam toestemming op zoek te gaan naar je moeder. Je trekt de wereld in en komt er achter hoe de wereld in de greep van machines is gekomen. Dat heeft alles te maken met het Zero Dawn project, waarin militaire robots werden ontwikkeld met een soort van DNA. Dit project is echter hopeloos uit de hand gelopen. De machines zijn een eigen leven gaan leiden en planten zichzelf voort.

De jonge machinist was zo enthousiast over dit verhaal, dat hij HZD bleef spelen tot diep in de nacht. Hij moest en zou tot het einde gaan. Door allerlei vondsten (krantenknipsels, televisiefragmenten, afscheidsbrieven, apparaten) kom je te weten hoe de wereld er vroeger uit zag. Intussen moet je vechten met machinewezens en hun onderdelen verzamelen om mee te kunnen ruilen. Planten kunnen worden gebruikt als medicijn, er moeten gereedschappen worden gebruikt en je moet zelfs als Aloy gesprekken voeren!

Onmisbaar is het bijzondere hulpmiddel, de Focus, waarmee je de wereld om je heen veel scherper kunt zien dan gewoon. Zo wordt langzaam maar zeker je bestemming duidelijk: Aloy is geboren om de wereld te redden. Het spel biedt zoveel mogelijkheden dat het mij als leek ging duizelen. Wat de jonge

machinist echter vooral aansprak, was de verhaallijn. Ieder mens is in haar of zijn leven op zoek naar z'n identiteit. Wat Aloy bijzonder maakt, is haar gave om te 'zien'. Je wordt een soort profeet, zo verklaarde de machinist. Het verhaal wil ons ook een boodschap meegeven: het is misschien wel een gevaarlijke ontwikkeling als we als mens té afhankelijk worden van machines en computersystemen. Als het mis gaat, val je snel terug naar de oertijd. Dat klonk mij inderdaad profetisch in de oren: in de bijbel waarschuwen de profeten en het boek Openbaring voor uit de hand gelopen technologie en de verwoestende gevolgen daarvan.

Terwijl ik dit schrijf, hebben we net in Europa een grote cyberaanval achter de rug.

Veel bedrijven werden door een computervirus lamgelegd. Hierdoor lag ook een grote onbemande containerterminal in de Rotterdamse haven een paar dagen stil, met een miljoenenschade als gevolg. Wordt hier niet pijnlijk, duidelijk dat je bij een totaal geautomatiseerd productieproces geen kant meer op kunt als er iets mis gaat? Moeten we niet nog maar eens twee keer nadenken voordat we onbemande schepen de zee opsturen? Ook in de discussie over het 'internet der dingen' blijkt de kwetsbaarheid van zogenaamd autonome apparatuur.

ZHD is een boeiend computerspel, dat een belangrijk thema aansnijdt. Intussen doe je dat wel op een computer en bevind je je in een volledig virtuele wereld. Daarom kan het

geen kwaad om, geprikkeld door dit spel, in een gesprek van mens tot mens hierover nog eens van gedachten te wisselen. Ik zeg de jonge machinist dank voor zijn diepe inzichten.

Stefan Francke

Horizon Zero Dawn -
Guerrilla Games, uitgegeven
door Sony Interactive
Entertainment

Op 1 november 1944 landden de Geallieerden in Vlissingen bij de Oranjemolen, codenaam 'Uncle Beach'. Dit wordt jaarlijks herdacht.

Gekoppeld aan deze herdenking wordt op zaterdag **28 oktober** aanstaande voor het eerst speciaal stilgestaan bij de gevallen van de Koopvaardij in de Tweede Wereldoorlog.

De ceremonie begint om 10.30 uur bij het Koopvaardijmonument op de Boulevard Evertsen met toespraken en een kranslegging. Daarna volgt een korte herdenking in de voormalige zeevaartschool en de ceremonie eindigt in de Loodsensociëteit.

Vervoer tussen de diverse locaties is aanwezig.

Laat de tros zijn werk doen ...

Op de Dag van de Zeevarende tijdens Sail Den Helder heb ik me vermaakt met een bolder, een touw met een lus erin en veel mensen in allerlei soorten en maten. De uitdaging was simpel: 'Wie kan van een afstand in zo weinig mogelijk pogingen de lus van de bolder losgooien?'

De truc was om het touw niet te strak te houden en een cirkelvormige beweging te maken. Als een soort kurkentrekker deed het touw daarna zelf het werk. Ik deed het een paar keer voor en het leek simpel.

Als je net zo relaxed als de burgemeester van Den Helder was, kostte het geen moeite. Meestal gaf ik wat adviezen, vooral om het touw niet te strak te houden. Daar zat voor veel mensen de eerste moeilijkheid, uitlopend in een levensles. Blijkbaar willen veel mensen de lijnen strak houden.

"Je moet het touw het werk laten doen!" Hier waren de vrouwen meestal het beste in. Mannen in vriendenclubjes dachten dat het heel simpel was. "Appeltje, eitje, dat doe ik wel even..." Meestal ging de man met de grootste mond af voor zijn vrienden, en maakten ze zich snel uit de voeten. Maar met vriendinnen erbij liep het anders. Als hun vriendin het na enig aandringen van mijn kant wel in een of twee keer lukte, ontstond er direct een aparte sfeer in het groepje. Je zag ze afstevenen op een 'goed gesprek'.

Binnenvaartschippers liepen langs en zonder te vragen pakten ze het touw en 'hup in een keer los!' Slechts een simpel knipoojje ver raadde hun vakmanschap en trots.

Een matroos uit Oman wilde het ook leren en toen hij het eenmaal onder de knie had, glimlachte hij van oor tot oor en bedankte hij mij

voor deze les in maritieme vaardigheden. Gezinnen... doorgaans kreeg pa het voor elkaar. Sommige kinderen gingen tot wanhoop van hun ouders door totdat ze het konden. Moeder liet zich op het eind ook niet onbetuigd en met succes! Met de kinderen hadden we het meeste plezier. Eén groep liet zich het beste voorspellen. We noemden dat de 'spitse platte schoenen'. Op mijn vraag of ze mij konden helpen, vroegen ze doorgaans: "Waarmee?" "Met de lus eraf gooien!" "Kun je dat zelf niet dan?" "Nee, anders zou ik het u niet vragen." Meestal versnelden ze hun pas en al lopende, kwamen er de mooiste verontschuldiging. Stil staan was te gevaarlijk. En als ik dan in alle hopeloosheid en een beetje ergernis liet zien hoe het moest, riepen ze: "Keurig kerel!" Maar ze maakten hun handen er niet aan vuil. Ik vraag me af hoe die mensen aan de kost komen...

Toon van de Sande

Dag van de Zeevarende

De dag van de zeevarende werd volgens de voorschriften van de International Maritime Organisation gevierd op 25 juni. De festiviteiten vonden plaats tijdens de Sail in Den Helder. De initiatiefnemer Vereniging Maritiem Gezinskontakt (VMG) werd hierbij ondersteund door de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders, de vakbond Nautilus, het buro Spirintension van Toon van der Sande en niet in de laatste plaats de Nederlandse Zeevarenden

Centrale. Op het Sailterrein was een stand ingericht met een prachtige fototentoonstelling van onze eigen Kees Wiersum. Men kon korte films bekijken van o.a. de Kustwacht en Vroon. Ook konden er bedankkaarten geschreven worden aan zeevarenden. Buiten stonden Toon en Laetitia van de Sande mensen te verleiden de tros van de bolder los te gooien. Burgemeester Koen Schuiling van Den Helder

opende die 's middags nog eens officieel, met het (in één keer!) losgooien van de tros. In een korte toespraak vroeg hij aandacht voor zeevarenden en hun families. Honderden mensen zijn in de stand langs geweest en hebben een indruk gekregen van het zeemansleven.

Op de oergrond van de baggerindustrie

Volle Bak

In Nederland worden er nog steeds elk jaar meer evenementen georganiseerd. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat men in **Sliedrecht** op het idee kwam een baggerfestival te organiseren. De baggerhoofdstad van de wereld was meerdere dagen gevuld met tal van kraampjes. Er werd de mogelijkheid geboden om bedrijven te bezichtigen en er viel veel muziek te beluisteren.

aan met verschillende Nederlandstalige nummers. Een lied van Bram Vermeulen, een steen verlegd, werd gecombineerd met de oude Psalm 118: Weggeworpen stenen blijken onmisbaar te zijn.

De bijna 500 belangstellenden deden de naam van het festival eer aan. Er was onmiskenbaar sprake van 'een volle bak'!

Baggerdominee Stefan Francke ging voor in een openlucht kerkdienst. Heel toepasselijk preekte hij over Jezus die bagger smeert op ogen van een blinde man en hem geneest. Zo kan er uit bagger iets moois ontstaan.

Een 18-koppige gelegenheidsband, bestaande uit allemaal Sliedrechters, vulde de bijbelvertelling

Zomertijd. We verlangden er naar. De zon die ons bruin maakt. Die ons energie geeft. De bron van ons bestaan. Overweldigend, soms bedreigend. Eén helft van de mensen op aarde die de strijd met hem aan moeten gaan. Willen ontsnappen, schaduw zoeken. De zon die alles verschroeit, de aarde droog maakt. Water laat verdampen. De woestijn laat oprukken. Mens en dier die zich aanpassen. Overleeft en leeft... Iedereen op onze planeet kent de zon. Alles bloeit en verschroeit door de zon.

In Frankrijk, zomers warm. De velden met zonnebloemen. Hun koppies de goede kant op, kijkend naar. Symbool van de warmte, warmte die we ook voelen als we in de zon staan. Maar die ons ook verwarmt, onze harten als we dat nodig hebben...

De stranden zijn vaak overbevolkt, de laatste jaren niet alleen met badtoeristen. Er zijn landen waar het strand de springplank is naar het vrije leven. Waar je hoopt te vinden wat je thuis niet hebt. Weer

mag zeggen en voelen wat je echt vindt.

Terwijl thuis mijn zonnecollectoren op het dak energie opslurpen, pak ik de spullen in om naar het strand te gaan. Badlaken, factor 30, mijn e-reader met een mooie lerse roman, mijn slippers en zonnebril. Met mijn GAP cap op mijn hoofd stuur ik de auto naar Scheveningen en krijg te maken met volle parkeerplaatsen. Gelukkig is er nog een plek op min 4 in de parking van het Kurhaus. Ik sjok de

trappen op en stap het strand op. Pff, wat is het heet en vol. Nu nog een bedje huren. Ik ga liggen, ben moe, doe mijn ogen dicht en droom... droom van een wereld waar mensen weer kunnen leven... overal... 's Avonds kom ik thuis. Een beetje verbrand, ik wil niet gaan klagen dat het zo druk was, heet en alles duur, maar ik zwijg. Blijf alleen met mijn eigen gedachten... wel zo rustig en fijn...

Koopvaardijdiensten

november 2017

Iedereen die zich verbonden voelt met de zee is in november 2017 van harte welkom bij de onderstaande diensten:

Nieuwe Kerk, IJmuiden

Kanaalstraat 250 (nabij de sluizen)

Datum: **12 november**

Aanvang: **15:30 uur**

Voorgangers: **Pastor H. Münch, ds L.J. Rasser en ds R.A. Veen**

Muzikale medewerking wordt verleend door het Nieuwdieper Visserskoor.

Zeemanshuis in de Eemshaven

Borkumweg 2

Datum: **zondag 12 november**

Aanvang: **16.00 uur**

Voorganger: **Pastor S. Standhardt**

Met medewerking van muziekgroep 'The Messengers'

Pelgrimvaderskerk te Rotterdam/Delfshaven

Aelbrechtskolk 20

Datum: **zondag 12 november**

Aanvang: **14.30 uur**

Voorgangers: **ds. H.M. Perfors en dhr. R. van Lent.**

Muzikale medewerking wordt verleend door 'de Helius Shanty Zangers' o.l.v. Aart van der Gronden, organist Gerard van der Zijden.

Gereformeerde kerk, Harlingen

Midlumerlaan 24

Datum: **zondag 19 november**

Aanvang: **15.00 uur**

Voorganger: **pastor C. Bos**

Muzikale medewerking wordt verleend door het zeemanskoor 'de Skúmkoppen' o.l.v. Lesley Joosten, organist D. Huurman

Na afloop van de diensten is er gelegenheid na te praten onder het genot van een kopje koffie.

Met uitzondering van de dienst in Delfshaven is er in ruime mate parkeerruimte beschikbaar.

Adressen zeemanshuizen en pastores

AMSTERDAM

Centrum voor zeevarenden
Radarweg 32
1042 AA Amsterdam
Tel. 020 6117 912
Dominee L.J. Rasser
Tel. 020 6690 0065 / 06 22 09 03 34
leon.rasser@nederlandsezeemanscentrale.nl

DEN HELDER

Centrum voor zeevarenden van de
Koninklijke marine
Binnenhaven 76
1781 BL Den Helder
Tel. 022 3612 178

DELFIJL / EEMSHAVEN

Centrum voor zeevarenden
Borkumweg 2
9979 XH Eemshaven
Tel. 059 6516 233
Pastor S. Standhardt
Tel. 050 3127 178 / 06 29 29 69 30
svenserg@nederlandsezeemanscentrale.nl

HARLINGEN

Centrum voor zeevarenden
Nieuwe Visserhaven 11
8861 NX Harlingen
Tel. 06 22 96 94 10

MOERDIJK

Centrum voor zeevarenden
Sluisweg – Roode Vaart
4782 PT Moerdijk
Tel. 0168 416 650
Dominee H. van der Ham
Tel. 78 6138 280 / 06 53 59 63 80
hvdham@nederlandsezeemanscentrale.nl

ROTTERDAM / OOSTVOORNE

Internationaal centrum voor zeevarenden
Burgemeester Letteweg 30
3233 AG Oostvoorne
Tel. 06 32 27 47 25
Dominee H.M. Perfors
Tel. 0181 416 751 / 06 53 67 92 65
helene.perfors@nederlandsezeemanscentrale.nl

ROTTERDAM / SCHIEDAM

Centrum voor zeevarenden
Admiraal Trompstraat 1
Havennymer 562
3115 HK Schiedam
Tel. 010 4260 933

TERNEUZEN

Centrum voor zeevarenden
Westkolkstraat 40
Havennymer 562
4531 AX Terneuzen
Tel. 0115 695 373

VLISSINGEN

Centrum voor zeevarenden
Ritthemsestraat 498
Havennymer 562
4389 PA Ritthem
Tel. 0118 467 063

WERELDWIJD

Dominee S.N.D. Francke
Parelduikerhof 8
4332 DA Middelburg
Tel. 0118 651 888 / 06 37 00 84 32
waterbouwpastor@gmail.com

Nederlandse Zeemanscentrale

Willemskade 13

3016 DK Rotterdam

www.nederlandsezeemanscentrale.nl

Stichting Pastoraat Werkers Overzee

Parelduikerhof 8

4332 DE Middelburg

www.spwo.nl

